

МВС УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ПРЕДСТАВНИЦТВО ФОНДУ ГАНСА ЗАЙДЕЛЯ В УКРАЇНІ



**МЕДІАЦІЯ В СУДОВІЙ, ПРАВООХОРОННІЙ
ТА ПРАВОЗАХИСНІЙ СИСТЕМАХ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
(30-31 травня 2019 року)

Одеса – 2019

УДК 347.9:347.127.15(08)
М42

Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення
статей, які суттєво перевищували пропоновані обсяги

Медіація в судовій, правоохоронній та правозахисній системах:
М42 матеріали міжн. наук.-практ. конф., м. Одеса, 30-31 травня 2019 р.
— Одеса: ОДУВС, 2019. — 253 с.

УДК 347.9:347.127.15(08)

© ОДУВС, 2019

Кузніченко О. В.,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін ОДУВС*

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК МЕДІАЦІЇ

Медіація в даний час є однією з найбільш перспективних технологій конструктивного вирішення конфліктів за участю третьої нейтральної, неупередженої, не зацікавленої в цій суперечці сторони - медіатора. Ця особлива форма посередництва покликана сприяти конфліктуючим сторонам в якомога швидшому приведення спору до взаємовигідного і життєздатного вирішення, причому медіатор лише сприяє створенню умов для цього, а не виносить рішення на користь тієї чи іншої сторони.

Протягом багатьох століть медіація успішно застосовувалася для врегулювання конфліктів між країнами, сім'ями, сусідами, політичними партіями, релігійними громадами та різними суспільними групами. У наш час значення медіації не тільки не зменшилася, а й зростає. Сімейні і трудові конфлікти, майнові суперечки будь-якого рівня, сфера міжособистісного спілкування, а також протиріччя між суб'єктами міжнародного права - всюди медіація демонструє свою результативність і ефективність.

Поняття «медіація» походить від латинського «mediare» - бути посередником. Посередництво в конфліктах має багату історичну традицію: його практикували в античній Греції, в стародавньому Китаї та Японії, в Європі за часів Середньовіччя. В античній Греції посередники допомагали вирішувати протиріччя між містами-державами, в стародавньому Китаї та Японії їх активно залучали для досягнення компромісу в разі виникнення конфлікту між різними станами і соціальними групами. Представники церков і релігій також часто виступали посередниками в конфліктах. В середні віки церква в Західній Європі була найбільш авторитетною організацією в урегулюванні сімейних спорів, правопорушень і дипломатичних конфліктів. І сьогодні в багатьох випадках священнослужителі активно виступають в ролі посередників між сперечаються членами своїх громад.

Сучасне розуміння медіації почало формуватися в другій половині ХХ століття в країнах англо-саксонського права - США, Авст-

ралії, Великобританії. Сам термін «медіація» вперше з'являється в 1947 році в назві американського федерального центру по врегулюванню конфліктів між роботодавцями і профспілками «Federal Mediation and Conciliation Service». У 60-і роки в США закладаються основи медіації як альтернативного способу вирішення правових спорів. Цей час можна охарактеризувати як період активних протестів проти війни у В'єтнамі, руху за права людини. Ідеї, що виходили з цих рухів, а також імпульси культурологів та інших вчених привели до того, що почали активно розроблятися альтернативи традиційним правовим системам.

Сімейне посередництво, що стало до сьогоднішнього дня вже класичною сферою використання медіації, також починає активно розвиватися в другій половині двадцятого століття внаслідок різкого зростання кількості шлюбнорозлучних справ. На порядку денному постало питання пошуку альтернативного, позасудового способу вирішення сімейних конфліктів, який був би менш обтяжливим, ніж судочинство, і дозволяв би полегшити процес розставання і роз'їзду, даючи дітям більше шансів на збереження контактів з обома батьками.

Завдяки обговорень і публічних дискусій, які велися в професійному середовищі фахівців, компетентних в питаннях врегулювання конфліктів, ідеї медіації ставали все більш відомими для широкого загалу населення. У США щотижня в пресі, на радіо і телебаченні з'являлися повідомлення про медіацію, розвивалася інституціональна база посередництва і росло його офіційне визнання: «Конкретний профіль знаходить нову професію «медіатора»: в середовищі фахівців, в інституціональному контексті і офіційних колах, в законодавчій системі і починає визнаватися громадськістю».

У 70-і роки використання і поширення технології медіації в США переживає особливо бурхливе зростання. У комунальних центрах були організовані перші центри «сусідської юстиції» - «Neighborhood Justice Centers», які пропонують безкоштовні або недорогі послуги посередництва. Вони займаються суперечками між орендарями та наймачами, подружніми і сімейними конфліктами, випадками із застосуванням насильства, вандалізмом і іншими дрібними правопорушеннями. В даний час в США є понад 700 подібних центрів медіації, багато хто з них є державними і співпрацюють з судами, інші є

незалежними і розглядають себе як альтернативу загальноприйнятою правовій системі.

Якщо перші спроби застосування медіації, як правило, робилися при вирішенні проблем у сфері сімейних відносин, то згодом медіація отримала визнання при вирішенні конфліктів найширшого кола, починаючи від сімейних спорів і закінчуючи складними багатосторонніми протиріччями в комерційній та публічній сфері. У книзі «Медіація на практиці. Досвід США» Хрістоф Бесемер докладно аналізує історію становлення посередництва в Сполучених Штатах і виділяє наступні сфери, де дана технологія стала активно використовуватися:

- судочинство (при розгляді дрібних правопорушень, у випадках позовів по незначним грошовим сумах, в шлюборозлучних процесах і в питаннях розподілу майна);
- місцеві незалежні громадські центри (як правило, робота медіаторів в них здійснюється на волонтерських засадах), що займаються комунальними конфліктами і конфліктними ситуаціями між громадянами цієї спільноти у співпраці з регіональними судовими органами, поліцейськими дільницями і церквою;
- приватна практика і сімейні консультації, які займаються вирішенням сімейних конфліктів;
- установи освіти, перш за все, школи і університети (тут активно використовується концепція «peer-mediation» - «медіація на рівних»);
- врегулювання трудових і економічних конфліктів (в комерційних переговорах, під час обговорення тарифних угод, у взаєминах між роботодавцями і профспілками);
- політика (на комунальному, регіональному та федеральному рівні, а також в питаннях врегулювання міжнародних етнічних і військових конфліктів).

Сьогодні медіація на законодавчому рівні закріплена в багатьох країнах світу, відповідні правові акти існують в США, Австрії, Німеччині, Великобританії, Голландії, Франції тому, орієнтуючись на європейські стандарти потрібно запроваджувати процес медіації і в Україні.

Коссак В.	
МІСЦЕ МЕДІАЦІЇ В СИСТЕМІ СУДОЧИНСТВА УКРАЇНИ....	109
Крестовська Н. М.	
ЕТИЧНІ ЗАСАДИ МЕДІАЦІЇ.....	112
Кривега Д. В., Кулик Л. М.	
МЕДІАЦІЯ ЯК ОДНА З ФОРМ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ БУЛІНГУ.....	115
Кривонос Л. Я.	
РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ МЕДІАЦІЇ В ПРАКТИЧНІЙ ПСИХОЛОГІЇ.....	118
Кубаєнко А. В.	
ПРОЦЕДУРА МЕДІАЦІЇ ЯК ФОРМА ВИРІШЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СПОРУ.....	122
Кузніченко С. О.	
АЛЬТЕРНАТИВНІ СПОСОБИ ВИРІШЕННЯ ПРАВОВИХ СПОРІВ: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКА МОДЕЛЬ...	125
Кузніченко О. В.	
СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК МЕДІАЦІЇ.....	128
Кузьмініх А. Ю., Афанасенко С. І.	
МЕДІАЦІЯ ЯК ФОРМА ЗАХИСТУ ПРАВ.....	131
Куракін О. М., Кубарєв І. В.	
ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАЦІЇ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ.....	134
Куцик К.	
ДО ПИТАННЯ МЕДІАЦІЇ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ...	137
Маковій В. П.	
ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА СУТНІСТЬ МЕДІАТИВНИХ УГОД....	140
Матвєєва Л. Г.,	
МЕДІАЦІЯ ТА ПРАВОВА КУЛЬТУРА: ПРОБЛЕМА ВЗАЄМОВПЛИВУ.....	145
Медведенко Н. В.	
МЕДІАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ВИХОДУ З КОНФЛІКТУ.....	147
Медведенко С. В.	
КОНФІДЕНЦІЙНІСТЬ У МЕДІАЦІЇ.....	150
Меркулова В. О.	
ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ ПОТЕРПІЛОЇ ОСОБИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВОСУДДІ.....	154
Меркулова Ю. В.	
ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ МЕДІАЦІЇ В ЮРИДИЧНИХ КОНФЛІКТАХ.....	157